

Výstava sbírky kreseb Arnolda Skutezkého v roce 1910

Kateřina Vajdáková

Mgr. Kateřina Vajdáková (* 1996)

Studentka doktorského studia dějin umění na Masarykově univerzitě, pracuje jako dokumentátorka v archivu Moravské galerie v Brně. Její oblastí zájmu je zejména nizozemské umění s příklonem ke kresbě a jeho sběratelství ve střední Evropě. V rámci své disertační práce se zaměřuje na rodinnou historii Arnolda Skutezkého, jeho sběratelskou činnost a sbírku nizozemské kresby a rovněž osobní motivace při budování uměleckých sbírek.

She is a PhD student in Art History at Masaryk University and works as a documentary researcher in the archive of the Moravian Gallery in Brno. Her field of interest is mainly Netherlandish art with a leaning towards drawing and its collecting in Central Europe. Her dissertation focuses on the collecting activities of Arnold Skutezky and his collection of Netherlandish drawings, Skutezky's family history and personal motivations in building art collections.

Abstrakt: *Výstava kreseb slavných mistrů od 16. do 19. století* z majetku Arnolda Skutezkého (1850–1936), uspořádaná ředitelem Muzea arcivévodů Rainera pro umění a průmysl v Brně (nyní Moravská galerie v Brně) Juliem Leischingem v roce 1910, nabídla návštěvníkům jedinečnou možnost poprvé spatřit výjimečnou sbírku své doby. Výstava, která svým „*bohatstvím a krásou vzbudila obecnou pozornost a obdiv*“, v dobovém tisku též označovaná jako pozoruhodná či podnětná, představila především práce italských mistrů 16. století, nizozemských kreslířů zlatého věku a vídeňskou kresbu 1. poloviny 19. století. Odbornou veřejností, ale též návštěvníky byl vyzdvihován zejména vytříbený vkus sběratele a bohatost jeho kresebné sbírky, která byla převezena z Rajhradu do výstavních prostor muzea na pouhý jeden měsíc. Během této doby, kdy bylo vystaveno 428 kreseb a byl rovněž vydán katalog, byly organizovány prohlídky s odborným výkladem, ať už Juliem Leischingem, či samotným Arnoldem Skutezkým. Hlavním lákadlem pro veřejnost se stala jen několik týdnů vlastněná kresba prezentovaná jako práce Rembrandta van Rijna, jež byla srovnávána s díly ve vídeňské Albertině.
Klíčová slova: Arnold Skutezky – Julius Leisching – Výstava kresby 1910 – Rembrandt – kresby starých mistrů

Abstract: *The Exhibition of Drawings by Great Masters from the 16th to the 19th Centuries* from the collection of Arnold Skutezky (1850–1936), organised by Julius Leisching, director of the Archduke Rainer Museum for Art and Industry in Brno (now the Moravian Gallery in Brno) in 1910, provided visitors a unique opportunity to see for the first time an exceptional collection of its time. The exhibition, which ‘*aroused general attention and admiration with its richness and beauty*’ and was considered in the contemporary press as impressive or stimulating, presented mainly works by 16th-century Italian masters, Dutch draughtsmen of the Golden Age and Viennese drawings of the first half of the 19th century. The fine taste of the collector and the richness of his drawing collection, which was temporarily moved from Rajhrad to the museum’s exhibition rooms for only one month, were appreciated by the experts and visitors alike. During this time, when 428 drawings were presented and a catalogue was published, tours were organised with expert guidance by either Julius Leisching or Arnold Skutezky himself. The main point for the public was a drawing, owned for merely a few weeks and presented as a work by Rembrandt van Rijn, which was compared with works in the Albertina in Vienna.
Keywords: Arnold Skutezky – Julius Leisching – Exhibition of Drawings 1910 – Rembrandt – drawings by Old Masters

1 Bronislava Gabrielová, Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v letech 1873–1961, in: Alena Křížová (ed.), *Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v Brně*, Brno 2013, s. 40.

2 Moravský zemský archiv (dále MZA), f. C11 Krajský soud Brno – firemní agenda, Arnold Skutezky, Filzwaren und Hutfabrik, Raigern (Rajhrad), sign. Jd VII 67, kart. 756, poř. č. 7961, (1894–1919), fol. 1–14. – Bohumír Smutný, *Brněnští podnikatelé a jejich podniky 1764–1948. Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin*, Brno 2012, s. 406.

3 Archiv Moravského zemského muzea (dále AMZM), f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 83, Nabídka sbírky A. Skutezkého (1937), fol. 435–492.

4 AMZM, f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 83, *Oznámení ustanovení poslední vůle* (12. 2. 1937), fol. 439–447. – Susanne Schober-Bendixen, *Die Tuch-Redlichs, Geschichte einer jüdischen Fabrikantenfamilie*, Wien 2018, s. 13.

5 Archiv Moravské galerie (dále AMG), f. MUPM, kart. č. 138, inv. č. 202, *Miniaturen Ausstellung* (1906), fol. 115–296.

6 Ibidem, fol. 230. *Silhouetten Ausstellung, Tagesbote aus Mähren und Schlesien* LVI, 1906, č. 243, 25. 5., s. 3 (zde uvedena jména dalších zapůjčitelů). Viz též *Silhouetten-Ausstellung, Brünner Zeitung* 1906, č. 110, 12. 5., s. 2.

Moravské průmyslové muzeum, které od roku 1907 neslo nový název Muzeum arcivévody Rainera pro umění a průmysl¹ (nyní Moravská galerie v Brně), uspořádalo v roce 1910 pod vedením ředitele Julia Leischinga neobyčejnou výstavu *Kresby slavných mistrů od 16. do 19. století ze soukromého majetku židovského sběratele Arnolda Skutezkého*. Poprvé tak byla divákům nabídnuta možnost zhlédnout unikátní sbírku své doby, která během necelého měsíce představila více než 400 mistrných kreseb pro veřejnost dosud běžně nepřístupných.

Celková velikost sběratelské aktivity podnikatele Skutezkého (1850–1936), který se usadil v Rajhradě u Brna, kde provozoval prosperující podnik na výrobu plstěného zboží a klobouků s názvem Gross Raigerner Filzwaren und Hutfabrik,² se neomezovala jen na kresby a grafické listy, nýbrž zahrnovala i další umělecké předměty jako obrazy, porcelán či mince. Tato rozsáhlá kolekce, která se časem dále rozrůstala a zaplňovala interiér rodinného domu, přirozeně přitahovala pozornost především odborně poučené veřejnosti, snažící se ji ještě více zpřístupnit nejen vybraným návštěvníkům, ale i širší veřejnosti. Z tohoto důvodu byl vídeňský rodák Julius Leisching (1865–1933), jenž stál v čele Moravského průmyslového muzea od roku 1883 až do roku 1921, v kontaktu s Arnoldem Skutezkým a samozřejmě i s dalšími, nikoli jen šlechtickými soukromými zámožnými sběrateli umění, jejichž sbírky tvořily cenný depozit uměleckých děl, která mohla při výstavách doplnit kolekce muzea o hodnotné kusy.

JULIUS LEISCHING, DIREKTOR DES GEWERBEMUSEUM, KOLEM 1890. FOTO: MORAVSKÝ ZEMSKÝ ARCHIV V BRNĚ / JULIUS LEISCHING, DIRECTOR OF THE GEWERBEMUSEUM, CIRCA 1890. PHOTO: MORAVIAN PROVINCIAL ARCHIVES IN BRNO

Skutezky se sběratelským aktivitám věnoval se svou ženou Berthou, rozenou Redlichovou (1861–1936), která rovněž pocházela z majetné vlnářské židovské rodiny. Společně tak konzultovali nákupy do rodinné umělecké sbírky, která se i díky sběratelské aktivitě paní Skutezké rozmnožila o sbírku miniatur zejména vídeňských portrétistů začátku 19. století.³ Těchto 61 miniatur, které Bertha Skutezká odkázala své neteři Irmě Oesterreicherové (1896–1978),⁴ je nyní rozptýleno. Nicméně díky tomu, že některé z nich byly rovněž vystaveny v Moravském průmyslovém muzeu, a to na výstavě *Miniatura a silueta (Miniatur und Silhouette)* v roce 1906, můžeme na základě dochovaného archivního materiálu,⁵ kde je jako zapůjčitel uvedena „*Frau Skutezky*“, aspoň zčásti získat představu o tom, z jakých konkrétních objektů se tato kolekce 36 zapůjčených miniaturních portrétů, vystavených po boku dalších předních soukromých sbírek, jako byla kolekce Karla Mayera (1855–1942) z Vídně nebo brněnského advokáta JUDr. Alfreda Fischela (1876–1926), skládala.⁶

RODINNÁ FOTOGRAFIE ARNOLDA SKUTEZKÉHO, JEHO ŽENY BERTHY, ROZENÉ REDLICHOVÉ, A JEJICH JEDINÉ DCERY THERESY, PŘED ROKEM 1900. FOTO: ARCHIV MORAVSKÉ GALERIE V BRNĚ / FAMILY PHOTOGRAPH OF ARNOLD SKUTEZKY, HIS WIFE BERTHA NÉE REDLICH AND THEIR ONLY DAUGHTER THERESA, BEFORE 1900. PHOTO: ARCHIVE OF THE MORAVIAN GALLERY IN BRNO

7 AMZM, f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 83, *Zpráva o umělecké pozůstalosti po tov. Arn. Skutezkém* (1. 3. 1937), fol. 443–450.

8 AMG, f. MUPM, kart. 158, inv. č. 241, *Mein Lebensweg* (1936), fol. 133–218, 142. Srov. též Petr Tomášek, *Způsoby vizuální dokumentace uměleckých sbírek v éře fotografie. Příklad dvou brněnských soukromých sbírek z první poloviny 20. století, Opuscula historiae artium LX*, 2011, č. 1, s. 25, obr. 3, 4. – Schober-Bendixen (pozn. 4), s. 78–81.

9 AMZM, f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 28, *Řád o návštěvě a užívání sbírky obrazů zemského muzea* (1923), fol. 112.

10 Ibidem, *Sbírka Skutezkého* (1923), fol. 104–107. Nyní ve sbírkách MG pod čísly A 390 – A 480, zbytek obrazové sbírky Skutezkého inventarizován v roce 1937 pod čísly A 633 – A 654. Viz také Zdeněk Kazlepka, *Obrazárna v ohrožení. Zápas o umístění obrazové galerie Arnolda Skutezkého na zámku v Řečkovících, Bulletin Moravské galerie v Brně* 83, 2021, s. 4–15.

Zpočátku se Skutezky zaměřil na mince a medaile, kterých shromáždil 754 kusů, inventarizovaných po jeho smrti v numismatické sbírce Moravského zemského muzea pod inventárními čísly 35472–36222. Jednalo se především o německé, francouzské, belgické, anglické, italské, holandské, ruské a české mince, které byly uloženy ve zvláštní skříni s přihrádkami, a jednotlivé předměty byly označeny číslem dle pořadí akvizice.⁷ Některé z nich bylo možno zhlédnout na výstavě ke 200. výročí narození Marie Terezie, pořádané mezi lety 1917 a 1918, kam bylo zařazeno 61 kusů z jeho sbírky. Skutezkého zájem se časem přesunul k uměleckým dílům starých mistrů, což je patrné i z obrazového souboru, který v roce 1923 odkoupila Obrazárna Moravského zemského muzea. Jak Skutezky na toto období sám později vzpomínal, „v těchto letech bylo snadné oddat se své sběratelské horlivosti, kdy jsem získal spoustu dobrých olejomalb od starých mistrů. Ceny byly v té době velmi příznivé, protože bylo málo sběratelů a nejbohatší nabídka. Více než sto obrazů zdobilo naše obývací a společenské místnosti“.⁸

Muzeem získaná kolekce maleb byla po nezbytné úpravě a adaptaci nového výstavního sálu instalována v druhém patře Dietrichsteinského paláce na Zelném trhu a z celkového počtu 91 maleb a 100 kreseb zůstalo 51 děl v doživotní úschově ve Skutezkého soukromé galerii v jeho novém domově v Řečkovících. Stalo se tak pod podmínkou, že obrazy budou přístupné „vážným interesantům“,⁹ a to vždy v pondělí a ve čtvrtek.¹⁰ Sám majitel provázel skupiny nanejvýš deseti osob, kterým s odborným výkladem ukazoval jednotlivá díla v místnosti vyhrazené pro umístění sbírky. V dobovém tisku se šířily pozitivní reakce na tuto akviziční činnost muzea, zejména z řad uměnímilovných přispěvatelů, k nimž patřil i tehdejší ředitel Obrazárny Jaroslav Helfert (1883–1972): „Šťastnou rukou, podporován

11 Jaroslav Helfert, *Obrazová sbírka A. Skutezkého koupěna pro Zemské muzeum v Brně, Salon 2, 1923*, č. 6, 1. 11., s. 2–3.

12 Marcela Rusínková – Vít Vlnas, *Sobě ke cti, umění ke slávě. Čtyři století uměleckého sběratelství v českých zemích*, Brno 2019, s. 123. – AMG, f. OMZM I, kart. 16, inv. č. 1, *Arnold Skutezky, Přírůstkový diář 1873–1934*, rukopis, č. 1, 2. – Kresby nyní v majetku MG pod čísly B 2040 a B 2409.

13 Theresa Skutezky (21. 5. 1882 – 13. 5. 1900).

14 AMG, f. MUPM, kart. 158, inv. č. 241, *Seznam předmětů z pozůstalosti pana Skutezkého*, fol. 133–218.

15 Julius Leisching – Arnold Skutezky, *Ausstellung Arnold Skutezky. Handzeichnungen Brunn 1910* (kat. výst.), Erzherzog Rainer-Museum für Kunst und Gewerbe in Brunn, 22. Mai bis 19. Juni 1910, Brunn 1910, s. 1–55.

16 Pod názvem *Mittheilungen des Mährischen Gewerbemuseum in Brunn* vydáváno v letech 1883–1907, dále od 1908 *Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe*.

17 Julius Leisching, *Sammlung Arnold Skutezky, Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe XXVIII*. Zeitschrift des Verbandes Osterr.-Kunstgewerbesmuseen N°5, Brunn 1910, s. 65–79. – Ibidem, N°6, Brunn 1910, s. 87–94.

*radami znalců domácích i zahraničních, vylovil z mezinárodní konkurence na uměleckých trzích vzácné kusy, které spojil ve sbírku, jež získala zvukného jména i za hranicemi. Sbírkou se skládá z obrazů a kreseb starých mistrů a k nim se pojící odborné literatury [...] Sledujeme-li historii sbírek zemského musea v Brně, oceníme tento čin Zemského výboru moravského jako první velký nákup starých mistrů pro zemskou galerii a jako vzácný doklad péče o zachování kulturních uměleckých hodnot veřejným domácím zájmům.*¹¹

Nicméně po prodeji obrazové sbírky našel Skutezky největší potěšení v získávání kreseb starých mistrů, jež systematicky a důkladně zaznamenával do akvizičního diáře včetně data a místa nákupu či výše pořizovací ceny. Zde lze rozeznat první přírůstky již v roce 1873, kdy tento zájem nejspíše započal. V Benátkách zakoupil dvě kresby (*Klanění pastýřů* od neznámého italského malíře a *Portrét staršího muže* z roku 1872 od Antonie Brandejsové),¹² avšak intenzivněji pokračoval v nákupech až po roce 1900, kdy manželům Skutezkým zemřela jejich jediná dcera Theresa (1882–1900) ve věku sedmnácti let.¹³ V této nesnadné době Skutezky více zaměřil svou pozornost právě na studium a nákupy kreseb, vzdělávání se a bádání v této oblasti, které jej rozptýlilo od aktuálních starostí.¹⁴

ARTHUR KAA, BUSTA THERESY SKUTEZKÉ, INV. Č. E 926, DŘÍVE U 12474. FOTO: MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ / ARTHUR KAA, BUST OF THERESA SKUTEZKY, INV. NO. E 926, FORMERLY U 12474. PHOTO: MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Jeho dosavadní úspěchy na tomto pomyslném sběratelském poli tak vyvrcholily výstavou, která roku 1910 seznámila občany města Brna se světovými mistry umění, a to zejména z řad italských malířů 16. století, nizozemských malířů 17. století a rakouských malířů první poloviny 19. století. Nechyběly samozřejmě ani soubory německé, anglické či francouzské kresby, jež však tvořily menší část vystaveného celku. Všechny položky, které byly k vidění od 22. května do 19. června, byly rovněž zachyceny v připojeném katalogu výstavy, který obsahoval 428 děl.¹⁵ K jednotlivým umělcům uvedeným ve jmenném rejstříku byla připojena životní data a každé dílo bylo řazeno podle souhrnné místní skupiny s popisem zobrazeného námětu a použité techniky.

Přidružený text ředitele a iniciátora výstavy Julia Leischinga, publikovaný téhož roku ve dvou dílech periodika *Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe*, jež bylo muzeem vydáváno mezi lety 1908–1918,¹⁶ tvoří s podrobným popisem a analýzou jednotlivých vybraných děl doplněk k již vzniklému katalogu. Položky jsou zde označeny čísly odkazující k původnímu katalogu a text je obohacen o seznámení čtenáře s celkovou Skutezkého sběratelskou činností, jakož i o analýzu jednotlivých kresebných souborů včetně informací o jejich provenienci.¹⁷

KATALOG VÝSTAVY AUSSTELLUNG ARNOLD SKUTEZKY,
HANDZEICHNUNGEN, BRÜNN 1910. FOTO: KNIHOVNA
MORAVSKÉ GALERIE V BRNĚ / CATALOGUE OF THE
EXHIBITION AUSSTELLUNG ARNOLD SKUTEZKY,
HANDZEICHNUNGEN, BRÜNN 1910. PHOTO: LIBRARY OF THE
MORAVIAN GALLERY IN BRNO

18 Ibidem, N°5, s. 65: „Es ist merkwürdig, wie unmodern das Sammeln von Handzeichnungen ist.“

19 AMZM (pozn. 9), *Koupě sbírky Skutezkého* (22. 1. 1923), fol. 134–135. – AMZM (pozn. 7), fol. 443–450.

20 Leisching N°6 (pozn. 17), s. 95.

21 AMG, f. MUPM, kart. 146, inv. č. 210, *Výstava vídeňského porcelánu* (1917–1918), fol. 335–426.

22 AMZM (pozn. 3), fol. 457. – Nyní sbírky MG U 12300 – U 12576 + E 926 (dříve U 12475).

23 Julius Leisching, Sammlung Arnold Skutezky, *Mitteilungen des Erzherzog Rainer Museums für Kunst und Gewerbe XXVIII*. Zeitschrift des Verbandes Osterr.-Kunstgewerbesmuseen N°5, Brunn 1910, s. 66.

Leisching zde sám poukazuje na to, že sběratelství zaměřené na kresebné umění je dosti neobvyklou záležitostí – „*je zvláštní, jak nemoderní sbírání kreseb je*“¹⁸, což klade za vinu tomu, že umění výše zmíněného druhu není vzhledem ke svému citlivému a náchylnému médiu často vystaveno na očích, na první pohled tedy není návštěvníkům viditelné, jako například obrazy, ale bývá pečlivě uschováno ve schránkách k tomu určených. V našem prostředí můžeme zmínit i další sběratele, jako byli Artur Feldmann (1877–1941), Ludwig Brüll (1867–1929), Rudolf Dub (1873–1939) či Jiří Karásek ze Lvovic (1871–1951) [L.1636a]. Kresby, které byly dříve vlepovány do alb, byly již Skutezkým ukládány ve zvláštních, tematicky řazených krabicích a jednotlivé listy byly přichyceny na samostatný papírový podklad, často následně opatřený ochrannou paspartou, zahrnující poznámky majitele o autorském určení či námětu.¹⁹

Zdůrazňuje také, že kresebné práce tvoří dobrou majetkovou investici, jelikož nejsou tak nákladné jako malby či porcelán, a ačkoli Skutezky shromažďuje i tyto umělecké kusy, vyniká zejména kresebnou sbírkou, jež je uchována v jeho domě.²⁰ Sbírka porcelánu, skla a starožitností zejména vídeňské provenience, vystavená v obytných místnostech, obsahovala na 144 předmětů. Nejlepší kusy byly zahrnuty na výstavě *Starý vídeňský porcelán*²¹ v roce 1917 v Muzeu arcivévodů Rainera a po smrti Skutezkého byla kolekce věnována tomuto muzeu s podmínkou, „*aby méněcenné předměty byly vyloučeny a kolekce měla důstojný ráz*“.²² Nicméně doživotní právo užívání ustanovené v kupních smlouvách se Skutezkým, jež se týkalo některých děl obrazové a následně i kresebné sbírky, nám dokládá niterný a upřímný zájem o umění převyšující ziskové pohnutky.

Leisching se také zmiňuje o tom, že kresby ve sbírce Arnolda Skutezkého, ze kterých byla výstava pořádána, nejsou často autorsky určeny, tudíž je nutná stylová komparace s již atribuovanými díly v jiných veřejných institucích a jejich sbírkových fondech. Práce představené v katalogu byly vybrány samotným sběratelem, který svým „*pečlivým studiem a častou účastí na aukcích získal potřebné znalosti k odbornému zhodnocení prací. Tyto své znalosti budoval zejména díky rozsáhlé odborné literatuře a díky svým kontaktům s předními dobovými badateli*“.²³

24 AMZM (pozn. 9), *Seznam knihovny pana A. Skutezkého v Řečkovicích*, fol. 119–132.

25 Aus den Vereinen. Brünner Lehrerverein, *Tagesbote* LX, 1910, č. 265, 9. 6., s. 4. – Ausstellung von Handzeichnungen, *Tagesbote* LX, 1910, č. 237, 23. 5., s. 5. – Ausstellung von Handzeichnungen, *Tagesbote* LX, 1910, č. 282, 18. 6., s. 4. – Stadt und Landchronik. Ausstellung Skutezky, *Tagesbote* LX, 1910, č. 235, 21. 5., s. 3. – Stadt und Landchronik. Erzherzog-Rainer-Museum, *Tagesbote* LX, 1910, č. 292, 24. 6., s. 3. – Mährischer Gewerbeverein, *Brünner Zeitung* č. 27, Brünner Morgenpost 1910, 7. 6., s. 2.

26 Leisching N°6 (pozn. 17), s. 95.

27 Exkursionen des Mährischen Gewerbevereines, *Tagesbote* LX, 1910, č. 258, 4. 6., s. 3. – Mährischer Exkursionen des Mährischen Gewerbevereines, *Brünner Zeitung*, 1910, č. 126, 5. 6., s. 4. – Gewerbeverein, *Brünner Zeitung*, 1910, č. 27. – *Brünner Morgenpost*, 7. 6., s. 2. – Stadt und Landchronik. Brünner Kunstwanderungen, *Tagesbote* LX, 1910, č. 152, 1. 4., s. 3. – Stadt und Landchronik. Exkursion des Mährischen Gewerbevereines, *Tagesbote* LXIII, 1913, č. 209, 5. 5., s. 3.

JULIUS LEISCHING, SAMMLUNG ARNOLD SKUTEZKY, MITTEILUNGEN DES ERZHERZOG RAINER-MUSEUMS FÜR KUNST UND GEWERBE, BRÜNN 1910. FOTO: ARCHIV MORAVSKÉ GALERIE V BRNĚ / JULIUS LEISCHING, SAMMLUNG ARNOLD SKUTEZKY, MITTEILUNGEN DES ERZHERZOG RAINER-MUSEUMS FÜR KUNST UND GEWERBE, BRÜNN 1910. PHOTO: ARCHIVE OF THE MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Pro získávání potřebných znalostí, k rozpoznání a kritické reflexi jednotlivých děl, jejich autorskému a místnímu určení, vymezení datace a k problému původnosti kreseb, které byly v minulosti hojně kopírovány a falšovány, sloužila obsáhlá odborná knihovna. Její jádro tvořilo několik částí: I. Díla lexikální, II. Uměleckohistorická díla, III. Obrazové edice, IV. Odborné časopisy, V. Katalogy sbírek, VI. Katalogy výstav. Nejpochetnější byl oddíl VII. Ostatní katalogy. Jednalo se o celkem 410 položek zahrnujících například nepostradatelná kompendia soudobé uměleckohistorické literatury od Alfreda von Wurzbacha *Niederländisches Künstlerlexikon auf Grund archivalischer Forschungen bearbeitet* (1906–1910), Josefa Medera *Die Handzeichnung, ihre Technik und Entwicklung* (1923) či Theodora von Frimmela *Geschichte der Wiener Gemäldesammlungen*.²⁴ Celá knihovna pak přešla společně s obrazovou sbírkou do majetku muzea a nyní je přístupná v knihovním fondu Obrazárny v Moravské galerii v Brně.

Na samotnou výstavu kreseb v roce 1910 lákal dobový tisk *Tagesbote aus Mähren und Schlesien*, *Brünner Zeitung*²⁵ či muzejní časopis *Mitteilungen*, kde byli čtenáři informováni i o vzácné návštěvě: „Dne 27. května guvernér, excelence Dr. baron von Heinold zavítal na výstavu. Přivítán majitelem vystavené sbírky panem Arnoldem Skutezkým a ředitelem Juliem Leischingem navštívili s jeho excelencí, ve více než hodinové prohlídce zejména hlavní mistry italského a nizozemského malířství, včetně archů získaných jen krátce předtím na aukci Lannovy sbírky, a pověřenci předsedy muzejní rady srdečně poděkovali panu Skutezkému, že se obětoval na dlouhou dobu rozloučit se svými obdivuhodnými poklady, aby je mohl poprvé ukázat veřejnosti.“²⁶

Komentované prohlídky prováděné Leischingem či Skutezkým byly pravidelně organizovány muzeem v rámci doby konání akce, nicméně jak ukazují dobové novinové zprávy, Skutezky se své sbírky snažil za svého života co nejvíce zpřístupnit širokému publiku, a proto se exkurze s odborným výkladem pořádaly i u něj doma.²⁷ Výtěžek z těchto návštěv

dokonce v roce 1917 putoval na charitativní účely pro chudé a nevidomé.²⁸ Leisching sbírku umístěnou v Rajhradě u Brna navštěvovanou v rámci procházek za uměním označuje jako „*tajně uzamčenou truhlu s pokladem*“ a uvádí, že brněnská uměnilovná komunita je hrdá na tuto kolekci, jež je „*v čele mezi rakouskými soukromými sběrateli kreseb*“. O to víc návštěvníky překvapí, že ve zdařile instalované světlíkové místnosti s vkusně a vhodně zařízeným schodištěm naleznou obrazovou galerii a také nejružnější uměleckořemeslné předměty a řadu miniatur.²⁹

Konkrétní díla uvedená v rámci výstavy pocházela z předních starších sbírek, které se časem z mnoha důvodů rozpadly, a to například z kolekce italského teoretika umění a sběratele kresby Giovanniho Morelliho (1816–1891) [L.1902], obchodníka s uměním Samuela Woodburna (1786–1853) [L.2584], který se svými třemi bratry vlastnil prodejnu uměleckých předmětů orientovanou zejména na malby, kresby a grafické listy a jehož sbírka byla v několika etapách dražena v roce 1854 v aukčním londýnském domě Christie's. Další zaniklou soukromou sbírkou byla také kolekce kreseb historika umění Alfreda von Wurzbach-Tannenberga (1845–1915) [L.2587].

Všechny tyto veřejné prodeje nabídly na soudobém trhu velmi dobrou příležitost k nákupu kvalitních akvizic a vybudování cenných sbírek nových. Na některých konkrétních listech je možné vysledovat celé generace sběratelů, jelikož se časem přesouvaly z jedné rukou do druhé. Leisching zejména vyzdvihuje kresbu připisovanou Raphaelovi, jež byla vystavena pod číslem 5 a která je „*jedním z hlavních pokladů sbírky Skutezkého*“.³⁰ Ovšem za stěžejní dílo výstavy byla označena kresba se zvukným názvem: *Rembrandt*. Toto autorské určení přidávající na lesku snad každé sbírce neslo časem hned několik kreseb v kolekci výše zmíněného sběratele.

„*O hlavním a nejzásadnějším díle zatím nebyla řeč. Teprve před několika týdny byla získána do Skutezkého sbírky mistrná kresba perem a tuší Abraham s Hagar od Rembrandta (1606 až 1669). Ve smělém zpracování nejzásadnějších světelných a stínových ploch, v důmyslné jistotě tahu a v malířském pojetí prokazuje silnou podobnost s těmi nejautentičtějšími listy provedené Rembrandtovou rukou, které s ní lze snadno srovnat ve vídeňské Albertině.*“³¹

Kresba na výstavě i v přidruženém katalogu značená číslem 177, nyní ve sbírkách Moravské galerie pod inventárním číslem B 2142, kterou Skutezky získal 19. května 1910, tedy jen tři dny před zahájením výstavy v obchodním domě Artaria & Co.,³² zobrazuje interiérovou scénu ze Starého zákona zachycující moment, kdy stará žena Sára, která nemohla mít se svým mužem Abrahamem děti, přivádí svou egyptskou otrokyni Hagar k manželovi, aby s ní počal potomky (Gn 16,3). Abrahama vidíme ležícího v posteli pod baldachýnem ve chvíli, kdy jej Sára přesvědčuje, aby přijal Hagar, která se za ní cudně schovává. Energické tahy perem s jemnými tenkými, ale i hrubými tlustými liniemi obrysovitě vykreslují postavy, které působí značně schematickým dojmem.

28 Kunstwanderungen in Dienste der Nächstenliebe, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 286, 20. 6., s. 4. – Aus Stadt und Land. Kunstwanderungen in Dienste der Nächstenliebe, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 295, 26. 6., s. 5.

29 Julius Leisching, Die Kunstsammlung Arnold Skutezky, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 277, 15. 6., s. 2.

30 Leisching N°5 (pozn. 17), s. 77: „*Originalzeichnung von Raffael gehört nun zu den Hauptschatzen der Sammlung Skutezky.*“ Dnes MG, inv. č. B 2621, viz Helena Kusáková-Knozová, *Italská renesanční kresba ze sbírek Moravské galerie* (kat. výst.) Brno 1969, s. 35, č. kat. 104.

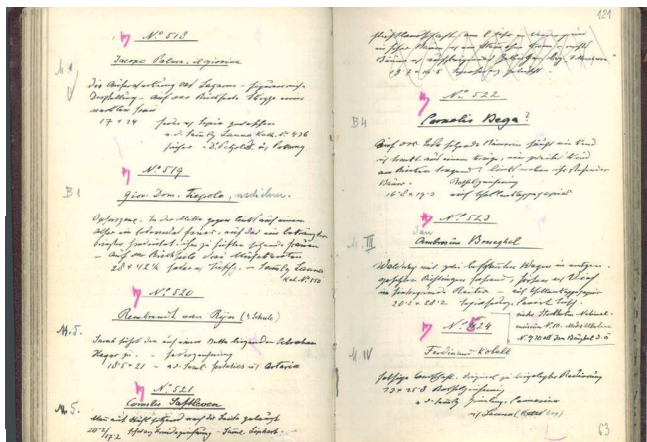
31 Ibidem, s. 77.

32 Dnes MG, inv. č. B 2142, Ferdinand Bol – kopie, *Sarah přivádí Hagar k Abrahamovi*, 17. století, bílý papír, kresba perem, bistr, 184 × 209 mm, nesignováno. Provenience: 1851 sbírka hraběte Samuela van Festetitse (1806–1862), Vídeň [L.926]; 15. 4. 1889 aukce z majetku Josefa Carla von Klinkosche (1822–1888) u C. J. Wawry, Vídeň, č. kat. 706; 6. 5. 1896 aukce z majetku Augusta Artaria, Vídeň; 15.–18. 6. 1908 aukce Frederik Muller & Co., Amsterdam; 19. 5. 1910 aukce Artaria & Co. [L.90], Vídeň; do 1939 sbírka Arnolda Skutezkého [L.177], Rajhrad/Brno-Řečkovice; 1938, f. OMZM, Brno; 1961 MG, Brno; Prameny: AMG (pozn. 12), č. 520; AMG, f. OMZM I, kart. 16, inv. č. 2, *Seznam kreseb sbírky Arnolda Skutezkého* (1937), strojopis, Mapa 5, č. 520: „*Rembrandt (škola) – Sarah a Hagar – péro – 18.5.21*“; Literatura: 1908 aukce Frederik Muller & Co., Amsterdam, s. 86, č. kat. 492 (jako école de Rembrandt); Brno 1967/1968, č. kat. 59 (jako Rembrandt van Rijn); Jiří Kroupa, *Nizozemská kresba 16.–19. století ze sbírek Moravské galerie v Brně*, Brno 1991, s. 28, č. kat. 116 (jako F. Bol).

FERDINAND BOL – KOPIE, SARAH PŘIVÁDÍ HAGAR K ABRAHAMOVÍ, 17. STOLETÍ, BÍLÝ PAPIR, KRESBA PEREM, BISTR, 184 × 209 MM, NESIGNOVÁNO, MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ, INV. Č. B 2142. FOTO: MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ / FERDINAND BOL – COPY, SARAH BRINGS HAGAR TO ABRAHAM, 17TH CENTURY, WHITE PAPER, PEN DRAWING, BISTER, 184 × 209 MM, UNSIGNED, MG INV. NO. B 2142. PHOTO: MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Kresba původně autorsky určená jako *Rembrandt van Rhyn*. se v polovině 19. století nacházela ve sbírce kreseb a grafik hraběte Samuela von Festetitse (1806–1862) [L.926], jehož kolekce 18 cenných kresebných alb přešla z větší části do sbírky Philippa Dräxlera von Carin (1794–1874) a později do kolekce vídeňského stříbrníka, rytíře Josefa Carla von Klinkosche (1822–1888) [L.577], rozprodané roku 1889 u Carla Josefa Wawry ve Vídni. V Klinkoschově sbírce byla i práce *Abraham s Hagar*, která se dále objevila v roce 1896 na aukci majetku Augusta Artaria (1807–1893) [L.33], jehož rozprodej se uskutečnil ve třech veřejných dražbách právě v tomto roce. V roce 1908 již byla zahrnuta k *école de Rembrandt* na aukci obchodního domu *Frederik Muller & Co.* v Amsterdamu a v roce 1910 byla nabídnuta na aukci ve Vídni, kde ji zakoupil Arnold Skutezky. Následně v roce 1984 byla kresba autorsky označena jako *kopie podle Ferdinanda Bola* (*Kopie nach Ferdinand Bol*) profesorem Egbertem Haverkamp-Bege-mannem a ikonograficky určena jako *Sarah přivádí Hagar k Abrahamovi*.

ARNOLD SKUTEZKY, PŘÍRŮSTKOVÝ DIÁŘ 1873–1934, Č. 520, REMBRANDT VAN RIJN. FOTO: ARCHIV MORAVSKÉ GALERIE V BRNĚ / ARNOLD SKUTEZKY, ACQUISITION DIARY 1873–1934, NO. 520, REMBRANDT VAN RIJN. PHOTO: ARCHIVE OF THE MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Skutezky, jemuž se „*zalíbilo hlavně ve vlámských a holandských mistrech*“, vybudoval pozoruhodnou kolekci nizozemských autorů, zacílenou zejména na práce 17. století, méně pak na 16. a 18. století. Hojně zastoupené období zlatého věku, k jehož oblíbě přispěl jak zájem historiků umění 19. století, jako byl Wilhelm von Bode (1845–1929), Theodor von Frimmel (1853–1928), Abraham Bredius (1855–1946) či Cornelis Hofstede de Groot (1863–1930), tak dostupnost i příznivá cena na uměleckém trhu, je i nyní v popředí výzkumu znalců.

Ve Skutezkého sbírce kreseb se časem nacházelo hned několik prací připisovaných Rembrandtovi či umělcům z jeho okruhu. Kromě výše zmíněného díla jde o kolekci dalších osmnácti položek.³³ Ty v soudobé literatuře a tisku komentoval i profesor dějin umění Eugen Dostál (1889–1943): „*Rembrandtův příklad nám ukazuje, že mnohá myšlenka umělcova se uskutečnila právě jen v kresbě, že umělec ani netoužil po tom, dát svému vnuknutí jiný, tak zvaný definitivní výraz.*“³⁴ Do dnešních dnů však takto autorsky určena nezůstala kresba žádná. Zmínit můžeme práci *Krajina u města*, kterou Skutezky zakoupil na aukci v roce 1911 a do svého deníku rovněž zaznačil jako práci Rembrandtovu, kde si také poznamenal, že její pravost potvrdil i Joseph Meder (1857–1934), tehdejší ředitel vídeňské Albertiny a Skutezkého poradce.³⁵ Či kresbu vyobrazující *Svatého Jeronýma*, pocházející původně rovněž ze sbírek Josefa Carla von Klinkosche a Augusta Artaria, zakoupenou Skutezkým v roce 1912 v Amsterdamu, nyní přiřazenou k pracím Ferdinanda Bola.³⁶

REMBRANDT VAN RIJN – NÁSLEDOVNÍK, KRAJINA U MĚSTA, 17. STOLETÍ, PAPIR, LAVÍROVANÁ KRESBA PEREM, 97 × 241 MM. FOTO: MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ / REMBRANDT VAN RIJN – FOLLOWER, LANDSCAPE BY THE CITY, 17TH CENTURY, PAPER, WASHED PEN DRAWING, 97 × 241 MM. PHOTO: MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Jak již bylo uvedeno, Arnold Skutezky sbíral rovněž grafické listy, které však nejsou dochovány, a jedinou zmínku o nich nám nabízí novinové články, které odkazují na Rembrandtovu výstavu. Ta se konala v roce 1906 v Moravském průmyslovém muzeu. Přidala se k ní i putovní výstava *Rembrandt und seine Zeit* u příležitosti oslav 300. výročí umělcova narození, pořádaná od 14. do 24. června. Dále byla přesunuta do Znojma a dalších moravských měst a právě zde byly představeny i originály Rembrandtových leptů ze Skutezkého sbírky.³⁷ Jsme informováni konkrétně o jednom z nich, a to o „*originálním leptu od Rembrandta s portrétem jeho matky, datovaného do roku 1631, jenž byl do výstavy Rembrandt začleněn z majetku pana Arnolda Skutezkého (Rajhrad)*“.³⁸ V tomto roce, kdy po celé Evropě vrcholily oslavy na počest tohoto světoznámého umělce, byl návštěvníkům zpřístupněn Rembrandtův dům v Amsterdamu a v Rijksmuseum byl nově otevřen Rembrandtzaal, nový výstavní prostor za galerií určený pro obraz *Noční hlídka*.

33 Dnes sbírka MG: inv. č. B 2144, B 2147, B 2150, B 2151, B 2153, B 2154, B 2159, B 2165, B 2166, B 2174, B 2185, B 2553, B 2555, B 2580, B 2579, B 2679, B 2680, B 1251.

34 Eugen Dostál, Sběrka kreseb A. Skutezkého, *Moravská orlice* 76, 1938, č. 25, 30. 1., s. 13.

35 Dnes MG, inv. č. B 2147; AMG (pozn. 13), č. 586. – AMG (pozn. 32), Mapa 5, č. 286: „*Rembrandt, krajina – lav.bistr.pero – 9.8.24.2*“ – Kroupa 1991, s. 28, č. kat. 125 (Rembrandt-okruh).

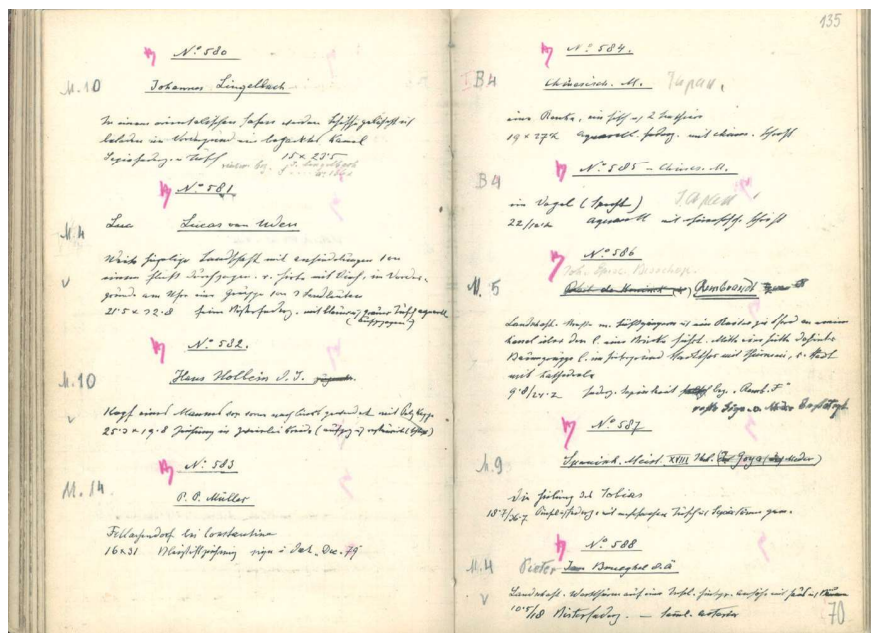
36 Dnes MG, inv. č. B 2154; AMG (pozn. 13), č. 679; AMG (pozn. 32), Mapa 5, č. 679: „*Rembrandt, svatý Jeroným – lav.bistr.pero – 17.16.2*“ Kroupa 1991, s. 28, č. kat. 117. Zajímavé svědectví o vztahu Skutezkého a Medera přináší nekrolog: *Tagesbote LXXXIV*, 1934, č. 27, 18. 1., s. 3: „*Das Inhalt des Gesprächsthemas, [...] dreht sich um seine Blätter, die Art und Weise, wie sie – meist halb geschenkt erworben wurden, oder bei einer Auktionen den Händlern, mit ihren amerikanischen Limiten in der Tasche, entrissen wurden. Den wissenschaftlichen Teil betrifft aber Meder.*“

37 Leisching N°6 (pozn. 17), s. 95. – *Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe XXIV*. Zeitschrift des Verbandes Osterr.-Kunstgewerbesmuseen N°12, Brünn 1906, s. 183.

38 Rembrandt Ausstellung, *Brünner Zeitung*, 1906, č. 142, 22. 6., s. 2.

39 Ausstellung von Handzeichnungen alter Meister. Sommer 1913, *Zeitschrift für Bildende Kunst*, Museum der bildenden Künste, Leipzig 1913. – Wilhelm Bode, Kupferstichkabinett. Ausstellung von Rembrandts Handzeichnungen, *Amtliche Berichte aus den Königlichen Kunstsammlungen*, Berlin 1915, s. 216–228. – Stedelijk Museum De Lakenhal. Tentoonstelling van teekeningen van Oud-Hollandsche meesters uit de verzameling van Dr. C. Hofstede de Groot, Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden 1916. – *Exposition de dessins de maîtres anciens provenant de la collection J. P. Heseltine de Londres*, Knoedler Gallery, Paris 1913. – *Illustrated catalogue to an exhibition of drawings by old masters*, Ederheimer, print cabinet, New York, 1913.

40 *Katalog der berühmte Sammlung des Herrn Barons Adalbert von Lanna in Prag. Handzeichnungen alter Meister und Kupferstiche*, 2. Teil, H. G. Gutekunst 6. Bis 11. Mai 1910, Stuttgart 1910.

ARNOLD SKUTEZKY, PŘÍRŮSTKOVÝ DIÁŘ 1873–1934, Č. 586, REMBRANDT. FOTO: MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ / ARNOLD SKUTEZKY, ACQUISITION DIARY 1873–1934, NO. 586, REMBRANDT. PHOTO: MORAVIAN GALLERY IN BRNO

Další výstavy kreseb starých mistrů podobné té, která se uskutečnila na jaře roku 1910 v Muzeu arcivévodý Rainera, bychom mohli nalézt v roce 1913 například v Lipsku (*Ausstellung von Handzeichnungen alter Meister*), v Paříži (*Výstava kreseb starých mistrů ze sbírky J. P. Heseltine v Londýně*) či v New Yorku (*Výstava kreseb starých mistrů*). V roce 1915 byla v Kupferstichkabinettu v Berlíně uspořádána *Ausstellung von Rembrandts Handzeichnungen*, o rok později v Leidenu *Výstava kreseb starých holandských mistrů ze sbírky Hofstede de Groot*.³⁹ Všeobecný zájem v Evropě vzbudila dražba kresebné sbírky starých mistrů a grafických listů z majetku místního sběratele barona Vojtěcha Lanny (1836–1909), uskutečněná od 6. do 11. května 1910 v aukčním domě H. G. Gutekunst ve Stuttgartu.⁴⁰

Summary: Exhibition of Arnold Skutezky's Collection of Drawings in 1910

The Exhibition of Drawings by Great Masters from the 16th to the 19th Centuries, organized in 1910, introduced museum visitors to the unique collection of its time of local entrepreneur Arnold Skutezky. He sought to create a collection not only for his own enrichment and pleasure, but also to make it accessible to the public. As evidenced by other exhibitions and auctions held throughout Europe, the art of the Old Masters was still very popular and remained so today. The works on display were mainly of the Italian, Netherlandish and Austrian schools, but the exhibition included other works as well. The drawings by Rembrandt and his circle were already one of the main points for the general and professional public at that time and were mentioned in almost every contemporary scholarly text referring to the drawing collection, which was already of international importance before the World War II. The wide range of Skutezky's collecting activity was often used by the museum to lend objects of all types, which then extended the holdings of the current Moravian Gallery with key art pieces. In order to see these art objects, people from near and far went directly to Skutezky's house, where organised excursions were held.

Prameny:

AMG, f. MUPM, kart. 138, inv. č. 202, *Miniaturen Ausstellung* (1906), fol. 115–296.

AMG, f. MUPM, kart. 146, inv. č. 210, *Výstava vídeňského porcelánu* (1917–1918), fol. 335–426.

AMG, f. MUPM, kart. 158, inv. č. 241, *Mein Lebensweg* (1936), fol. 133–218.

AMG, f. OMZM I, kart. 16, inv. č. 1, *Arnold Skutezky, Přírůstkový diář 1873–1934*, rukopis, fol. 1–343.

AMG, f. OMZM I, kart. 16, inv. č. 2, *Seznam kreseb sbírky Arnolda Skutezkého* (1937), strojopis, fol. 1–42.

AMZM, f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 28, f. 104–107, 112, 119–132, 134–135.

AMZM, f. OMZM II, kart. 15, inv. č. 83, fol. 435–492.

MZA, f. C11, *Krajský soud Brno-firemní agenda, Arnold Skutezky, Filzwaren und Hutfabrik, Raigern (Rajhrad)*, sign. Jd VII 67, kart. 756, poř. č. 7961, (1894–1919), fol. 1–14.

Noviny a časopisy:

Mitteilungen des Erzherzog Rainer Museums für Kunst und Gewerbe XXIV. Zeitschrift des Verbandes Osterr-Kunstgewerbesmuseen N°12, Brünn 1906, s. 183.

Rembrandt Ausstellung, *Brünner Zeitung* 1906, č. 142, 22. 6., s. 2. Stadt und Landchronik. Brünner Kunstwanderungen, *Tagesbote LX*, 1910, č. 152, 1. 4., s. 3.

Stadt und Landchronik. Brünner Kunstivanderungen, *Tagesbote LX*, 1910, č. 167, 11. 4., s. 3–4.

Stadt und Landchronik. Ausstellung von Handzeichnungen, *Tagesbote LX*, 1910, č. 233, 20. 5., s. 3.

Stadt und Landchronik. Ausstellung Skutezky, *Tagesbote LX*, 1910, č. 235, 21. 5., s. 3.

Stadt und Landchronik. Ausstellung von Handzeichnungen, *Tagesbote LX*, 1910, č. 235, 21. 5., s. 3.

Exkursionen des Mährischen Gewerbevereines, *Tagesbote LX*, 1910, č. 258, 4. 6., s. 3.

Exkursionen des Mährischen Gewerbevereines, *Brünner Zeitung*, 1910, č. 126, 5. 6., s. 4.

Mährischer Gewerbeverein, *Brünner Zeitung*, 1910, č. 27., Brünner Morgenpost, 7. 6., s. 2.

Aus den Vereinen. Brünner Lehrerverein, *Tagesbote LX*, 1910, č. 265, 9. 6., s. 4.

Ausstellung von Handzeichnungen, *Tagesbote LX*, 1910, č. 282, 18. 6., s. 4.

Stadt und Landchronik. Erzherzog Rainer-Museum, *Tagesbote LX*, 1910, č. 292, 24. 6., s. 3.

Katalog der berühmte Sammlung des Herrn Barons Adalbert von Lanna in Prag. Handzeichnungen alter Meister und Kupferstiche, 2. Teil, H. G. Gutekunst 6. Bis 11. Mai 1910, Stuttgart 1910.

Julius Leisching – Arnold Skutezky, *Ausstellung Arnold Skutezky. Handzeichnungen Brünn 1910* (kat. výst.), Erzherzog Rainer-Museum für Kunst und Gewerbe in Brünn, 22. Mai bis 19. Juni 1910, Brünn 1910, s. 1–55.

Julius Leisching, Sammlung Arnold Skutezky, *Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe XXVIII.* Zeitschrift des Verbandes Osterr-Kunstgewerbesmuseen N°5, Brünn 1910, s. 65–79.

Julius Leisching, Sammlung Arnold Skutezky, *Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst und Gewerbe XXVIII*. Zeitschrift des Verbandes Osterr.-Kunstgewerbesmuseen N°6, Brünn 1910, s. 87–94.

Exposition de dessins de maîtres anciens provenant de la collection J. P. Heseltine de Londres, Knoedler Gallery, Paris 1913.

Illustrated catalogue to an exhibition of drawings by old masters, Ederheimer, print cabinet, New York 1913.

Ausstellung von Handzeichnungen alter Meister. Sommer 1913, *Zeitschrift für Bildende Kunst*, Museum der bildenden Künste, Leipzig 1913.

Franz Martin Haberditzl, Über die Handzeichnungen, mit erläuternden Beispielen aus der Sammlung des Herrn Arnold Skutezky in Raigern, *Die graphischen Künste* 36, 1913, s. 81–108.

Wilhelm Bode, Kupferstichkabinett. Ausstellung von Rembrandts Handzeichnungen, *Amtliche Berichte aus den Königlichen Kunstsammlungen*, Berlin 1915, s. 216–228.

Stedelijk Museum De Lakenhal. Tentoonstelling van teekeningen van Oud-Hollandsche meesters uit de verzameling van Dr. C. Hofstede de Groot, Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden 1916.

Julius Leisching, Die Kunstsammlung Arnold Skutezky, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 277, 15. 6., s. 2.

Kunstwanderungen in Dienste der Nächstenliebe, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 286, 20. 6., s. 4.

Aus Stadt und Land. Kunstwanderungen in Dienste der Nächstenliebe, *Tagesbote* LXVII, 1917, č. 295, 26. 6., s. 5.

Jaroslav Helfert, Obrazová sbírka A. Skutezkého koupna pro Zemské muzeum, *Salon* II, 1923, č. 6, 1. 11., s. 2–3.

Eugen Dostál, Sbíрка kreseb A. Skutezkého, *Moravská orlice* LXXVI, 1938, č. 25, 30. 1., s. 13.

Helena Kusáková-Knozová, *Italská renesanční kresba ze sbírek Moravské galerie* (kat. výst.), Brno 1969.

Jiří Kroupa, *Nizozemská kresba 16.–18. století ze sbírek Moravské galerie v Brně* (kat. výst.), Brno 1991.

Jiří Kroupa, Sbíрка A. Skutezkého v Moravské galerii v Brně, in: Martin Zlatohlávek (ed.), *Italské renesanční umění z českých sbírek. Kresby a grafika*, Praha 1997, s. 9–10.

Kateřina Svobodová, *Donátoři, mecenáši, sběratelé. Donatoren, Mäzene, Sammler*, Brno 2010, s. 85–91, 116–118, 128–131, č. kat. 119–156.

Petr Tomášek, Způsoby vizuální dokumentace uměleckých sbírek v éře fotografie. Příklad dvou brněnských soukromých sbírek z první poloviny 20. století, *Opuscula historiae artium* LX, 2011, č. 1, s. 25, obr. 3, 4.

Bohumír Smutný, *Brněnští podnikatelé a jejich podniky 1764–1948. Encyklopedie podnikatelů a jejich rodin*, Brno 2012.

Bronislava Gabrielová, *Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v letech 1873–1961*, Brno 2013.

Susanne Schober-Bendixen, *Die Tuch-Redlichs, Geschichte einer jüdischen Fabrikantenfamilie*, Wien 2018.

Marcela Rusinko – Vít Vlnas, *Sobě ke cti, umění ke slávě. Čtyři století uměleckého sběratelství v českých zemích*, Brno 2019.

Zdeněk Kazlepka, *Obrazárna v ohrožení. Zápas o umístění obrazové galerie Arnolda Skutezkého na zámku v Řečkovících*, *Bulletin Moravské galerie v Brně* 83, 2021, s. 4–15.